

τοὺς ἀτμούς, ἀπὸ τῶν ἀπρεπῶν σκηνῶν τὸ βλέμμα τὸ ἡλιθιον ἀνήγειρε, καὶ πρὸς ὄργιάζοντα Γερουσιαστὴν ἀποταθείς, „τί νέα, Ποππίλε“, μὲ τραυλίζουσαν ἀπὸ τῆς μέθης καὶ διακοπτομένην τὸν ἡρώτησε φωνῇ; — „Τὸ τὸ πνεῦμά σου τὸ θεῖον“ ὁ Γερουσιαστὴς ἀπήντησε „διεσκορπίσθη παραχρῆμα ὁ λαός, τὸν Νέρωνα ἐπευφημῶν, καὶ τὴν ἐνδοξοτάτην Αὐτοκράτειραν Ποππαίαν.“ Καὶ πίπτων πρὸ τοῦ Αὐτοκράτορος πρηγῆς, καὶ ὡς τετράποδον περιπατῶν ὁ Γερουσιαστής, „Ἀναξ“ εἶπε, „τῆς Οἰκουμένης πάσης Κύριε, ὁ Ζεὺς τὴν δύναμίν του νὰ ἔκδηλωσῃ θέλων τοξεύει ὑπερνέφελος τὸν νεραυνόν, καὶ τρέμουν οἱ θυητοί, καὶ τὸν ὑπέρτατον θεὸν ἀναγνωρίζουσιν ἐν μέσῳ τῶν βροντῶν, τῶν ἀστραπῶν, καὶ τοῦ πυρφόρου μηνυτοῦ. Ἀλλὰ τὸ ὄφος τῆς Σῆς Μεγαλειότητος, ὡς Ἀναξ Παντοκράτωρ, νὰ ἐπιδεῖξῃ εἶναι μάταιον καὶ κεραυνούς καὶ μῆνιν. Ἄρκει κ' ἐν σου συνοφρύωμα, ὅπως ὁ κόσμος σύμπας ταραχθῇ. Ἀνώτερος, ὡς Αὐτοκράτωρ μέγιστος, ἀνώτερος, ὡς Νέρων, εἶσαι τοῦ Διάς! Ἐκείνου ή δργῆ τὸν Ὀλυμπὸν σαλεύει, ή ἰδική σου ή δργή σαλεύει καὶ καταποτεῖ τὴν γῆν. Νὰ ἐκτοξεύσῃς κεραυνούς μάταιον εἶναι ἐντελῶς. Ἄρκει νὰ ἐμφανισθῆς ὅπως ὁ κόσμος σύμπας ἔντρομος προσπέσῃ γονυπετής πρὸ τῶν ποδῶν σου, Ἀναξ! Γψιστε, θεέ! Τὸν Διά μερέβης Νέρων, τὸν Νέρωνα ἀνώτερον ὁ κόσμος ἀνεκήρυξε καὶ τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν θεῶν.“

*

Τὸν Γερουσιαστὴν, εὔστοχως λίαν καὶ δικαίως ὄμιλήσαντα, οἱ πέριξ ἀνευφήμησαν, τὸν Νέρωνα ἐπευφημήσαντες. Τοὺς λόγους του ἐντούτοις ὡς ἀτελεῖς οἱ εὐφημοῦντες ἔμεωρησαν, καὶ ὑπερβάλλουσαν μετριοπάθειαν διέγνωσαν εἰς τὴν ἀπάντησιν τοῦ ἀγεράχου Γερουσιαστοῦ. Καὶ αὐτὸς ὁ Αὐτοκράτωρ ἤξιώσει τὴν ὑφηλοφροσύνην καὶ εὐφράδειαν τοῦ ἀξιοπρεποῦς Συγκλητικοῦ νὰ κρίνῃ εὑμενῶς, μὲ βλέμμα ἐν περιφρονητικὸν τιμήσας τὸν τετραποδητὴν συρόμενον ἀγορητήν! Τὰ δργια ἐν μείζονι ὄρμῃ ἐμαίνοντο. Αὐτὸς ὁ Νέρων κλονιζόμενος ὡργίαζε, ἀκολασταίνων ἀπαθῶς, καὶ ἀσέμνως ἔξ-

υβρίζων πορφύραν ἄμα καὶ ἀνθρωπισμόν! Ἐξηντλημένος ἐπανέπεσεν ἐπὶ τοῦ σκιμποδοῖς. Ἀνησυχοῦσσα δῆθεν ή στυγερὰ Ποππαία προσῆλθε τρέμουσα, ἐρώτων λόγους καὶ φιλήματα εἰς τῆς ψυχῆς καὶ τῆς καρδίας της, ὡς ἔλεγε, τὸ εἴδωλον, ἀφθόνως καὶ ὑπούλως διανέμουσα. Δαψιλεστάτας ἔχει τὰς ψευδεῖς θωπείας της. Εἰς λόγους πρόδυμος, προθυμοτέρα εἶναι εἰς φιλήματα. Εύδαιμονεῖ ὁ Νέρων, καὶ ή Ποππαία „βλάκα“, λέγει καθ' ἐστήν, πίστευε εἰς λόγους καὶ φιλήματα, ἀτινα ἡ ἀνάγκη, τὰ σχέδιά μου, καὶ τὸ συμφέρον ἀποσπᾶ. Καὶ ἐνῶ μὲ ὑπόκρισιν, ἔξοχου τελειότητος, θωπείας νέας ἐπιδαψιλεύει εἰς τὸν Νέρωνα, ὡς ἔχιδνα συρίζει εἰς τὸ οὖς του, τῆς ἐναρέτου, τῆς μισητῆς της Ὁκταβίας τὸ δόνομα. Τοῦ Νέρωνος αἱ ληθαργοῦσαι αἰσθήσεις διεσείσθησαν. Ἀνέγηψε μικρόν, καὶ τὸν πιστόν του δήμιον, ὃν εἰς ἀποστολὴν ἐπείγουσαν, πρὶν ή καθήσῃ εἰς τὸ γεῦμα ἔξαπέστειλε, καλεῖ διά τινος οἰνοβαροῦς ἀξιωματικοῦ. „Σὲ ὑπεσχέθην κάτι“ εἰς τὴν Ποππαίαν λέγει ἀποστρεφόμενος. „Ἐλπίζω εὐάρεστον τὸ δῶρον μου νὰ ἦναι“

*

Μὲ δίσκον ἀνὰ χεῖρας, εἰς τῆς αἰθούσης τὴν φιλιὰν ὁ ἀπαθῆς οἰκέτης ἔφιμασεν. Ὁ Νέρων τὸν διέκρινε, καὶ εἰς τὸν θεράποντα νὰ προχωρήσῃ ἔνευσε. Ὑπήκουσεν αὐτός. Πρὸ τῆς Ποππαίας ἔφιμασε, καὶ πρὸ τοῦ Νέρωνος γονυπετής, ἐπὶ τὰ πρόσω τὸν χρυσοῦν του δίσκον ἔτεινε. Γελῶν ὁ Νέρων τὸν δίσκον ἔπληξε πλαγίως χαριεντιζόμενος, καὶ αίματόφυρτος εἰς τοὺς πόδας τῆς Ποππαίας, τῆς Ὁκταβίας ἐκύλισεν ἡ κενομόμην κεφαλή! „Τὸ εὐτελές μου δῶρον“, καγχάζων κτηνωδῶς, ὁ Νέρων εἶπεν, εἰς τὴν αἰσχρὰν συναυτουργόν, „σὸι ἀρέσκει φίλη μου;“ Θριάμβου βλέμμα ἐκείνη, ἐπὶ τῆς καθηγματικῆς κεφαλῆς τῆς ἀντιζήλου ἔξηκόντισε. Τὴν κεφαλὴν περιφρονητικῶς λακτίσασα ἀπώλησε, καὶ πονηρῶς τὸ δίπουν τέρας κατεφίλησε

(Ἐξ Ἀθηνῶν.)

ΕΘΝΙΚΟΝ ΘΕΑΤΡΟΝ

ΝΠΔ ΑΓΗΣΙΔ. ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ, ΗΠΕΙΡΟΤΟΥ.

(συνέχεια.)

Τίνι πρόπω θὰ μορφωθῶσι παρ' ἥμιν τοιοῦτοι ἥθοποιοι; Οἱ μέχρι τοῦδε ἐν τῷ σταδίῳ τούτῳ κατελθόντες καὶ τῷ εὐγενεῖ σκοπῷ ἀφιερώσαντες τὰς νεανικάς, ἡ ἀνδρικάς των δυνάμεις, τὸ πνεῦμα, τὴν ψυχήν, τὸν βίον των ὅλων, ἀν πρίνωνεν ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων, τὸν βαρὺν ἀγνέλαβον ἀγῶνα ἀτελέστατα ή καὶ οὐδόλως παρεσκεύασμένοι· καὶ ἐπιμένομεν εἰς τὴν ἔξενεχθεῖσαν ἥμιν ἀρίστων, ὅσον καὶ ἀν φανῆ εἰς τινας αὐστηρά, ὅτι ἔξ αὐτῶν οὐδεὶς οὕτιοιται νὰ ὀνομασθῇ καλλιτεχνης, ἐκτὸς ἀν τὸ δόνομα θεωρηθῆ ὡς μετάφρασις τοῦ κοινοῦ παρ' ἀπασι τοῖς ἐν Ἰταλίᾳ συναδέλφοις των διακριτικοῦ artista. „Οπως τοὺς γνωστοτέρους μόνον ἔξ αὐτῶν ἀναφέρωμεν, ἔνθυμοιούμεθα ἀμφοτέρους μὲν τοὺς καὶ Ταβουλάρας ὑποδυομένους τὰ μάλιστα πρωτοτύπως πρόσωπα τῶν συνήθων διδυμῶν σκηνικῶν συρράμματων ἀ sensatioν καὶ διανθίζοντας τὸν διάλογόν των ἡ τοὺς μονολόγους των διὰ περικοπῶν ὅλως αὐτοσχέδιων καὶ μεστῶν τῆς χυδαίας ἐκείνης εὐφύταις ἡ δόπια δυστυχῶς δὲν δύναται νὰ κριθῇ κατωτέρα τῆς πνευματικῆς ἀναπτύξεως τῶν ἀνροτηρίων ἀτινα συνήθως χειροκροτοῦσι τοὺς ἀγαθούς αὐτοὺς

τῆς λεγομένης Ἐθνικῆς σκηνῆς πλανοδίους ἵππότας, κατὰ τοῦτο διαφέροντας τοῦ ἐκ Μάγχης συμπαθεστάτου ἥρωος, ὅτι ἐκεῖνος μὲν ἰδανικῶς ἔξεπροσώπει μίαν πραγματικότητα ἐκπεσοῦσαν, οὗτοι δὲ τὴν πτωχήν των πραγματικότητα καλῇ τῇ πίστει ἐπιδεικνύουσι πρὸ τοῦ ἐν τῇ διανοίᾳ δλοκλήρου κοινωνίας ἐπιτέλλοντος ἰδεώδους τοῦ Ἐθνικοῦ Θεάτρου. Τὸν δὲ κ. Λεκατσᾶν ἐνθυμούμεθα ἔπισης ἐπιμένοντα νὰ ἐπιδεικνύηται ἀπὸ τῆς σκηνῆς πρὸς τὸ Ἐλληνικὸν κοινὸν καὶ Ἐλληνιστὶν ὑπαγγέλλῃ, καθ' ὃν καιρὸν δυσχερῶς ἥδυνατο νὰ διμιῇ τὴν Ἐλληνικήν καὶ δύμας τῶν ἔλληνικῶν ἀκροατηρίων ἡ μακροδυμία, ἀποσείουσα τὰς ἀπαιτήσεις καὶ τῆς στοιχειωδεστέρας καλαισθησίας, τυφλῶς ἡ μᾶλλον κωφῶς ἐπεδαψιλευε τῷ ἀγγλίζοντι ἥμοιοιῷ χειροκροτήματα καὶ στεφάνους.

Πρέπει ν' ἀποδώσωμεν τὴν ἐφειλομένην δικαιοσύνην τῷ κ. Λεκατσᾶ, ἀναγνωρίζοντες ὅτι ὑπερανθρώπους μέχρι τοῦδε ἔχει καταβάλει προσπαθείας ἵπας μορφώσῃ ἄλλους ἥθοποιούς, ἀφοῦ πέποιθεν ὅτι αὐτοὶς οὐδόλως δεῖται μορφώσεως· ἀλλ' αὐτὸν πρέπει νὰ ῥηθῇ καὶ ἡ ἀλήθεια ὅτι μετὰ

δεκαετίαν σχεδὸν τοιούτων διδακτικῶν ἀγώνων καὶ προσπαθειῶν οὐδ' ἔνα μαθητὴν ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ ὁ κ. Λεκατσάς, δικαιοῦντά πως τοῦ διδασκάλου τὰς μερίμνας· μόνον δ' ἐσχάτως μετὰ τρίμηνον μόλις προετοιμασίαν δὲν ἐδίστασεν οὗτος νὰ ἐπιδείξῃ ἀπὸ σκηνῆς τὴν σύζυγόν του τῆς Λαίδης Μάκρεθ τὸ πρόσωπον μποδιούμενην!

Τὰ ὅληςτα ταῦτα καὶ μικρὰ καὶ παράξενα, ἐκ τῶν πολλῶν καὶ μεγάλων καὶ ἀκατανοήτων πραγμάτων ἡ φαινομένων, τῶν ἀποτελούντων τὴν ἴστορίαν τῆς σκηνικῆς ἡθοποίης τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων, μαρτυροῦσιν ὅποιαι αἱ περὶ θεάτρου καὶ τῆς Τέχνης αὐτῶν ἰδέαι τῶν κ. κ. ἡθοποιῶν. Ἡ ἀναλυτικὴ κρίσις τῆς ἀξίας αὐτῶν καὶ τοῦ μέχρι τοῦδε ἔργου των, ἀφ' ἐνὸς μὲν θὰ ὑπερέβαλλε τὰ ὄρια τῆς μελέτης ταύτης, ἀφ' ἑτέρου δέ, ἐν πνεύματι τῆς ἀληθούς Τέχνης γινομένη, θ' ἀπέβαινεν ἀδικος μοιφὴ καὶ κατηγορία ἐναντίον ἀνθρώπων οἱ ὅποιοι ὑπὸ τὰς δυσμενεστέρας συνθήκας, ἐν τῷ μέσῳ ἡθοποίης ἀτμοσφαίρας ἀραιᾶς καὶ ἀμορφώτου, ἐλαφρῷ καρδίᾳ ἀνέλαβον καὶ ὑφίστανται ἀγῶνα πολλῷ ὑπέρτερον τῶν λίαν κοινῶν αὐτῶν δυνάμεων.

Περὶ ἡθοποιῶν ποιούμενοι τὸν λόγον οὐδὲ ὑπηρήθημεν τὰς γυναικας ἔξι αὐτῶν· καὶ ἡ ἀτία εὐνόητος· διότι οὐδὲ λόγος μέχρι τοῦδε εἶναι δυνατὸν περὶ αὐτῶν νὰ γενηθῇ.

Πῶς λοιπὸν θὰ δημιουργηθῶσιν οἱ ἡθοποιοὶ ἀμφοτέρων τῶν φύλων; Φαίνεται ὅτι μέριμνά τις περὶ τούτου ἐλήφθη ὑπὸ τῶν φιλομόσων ἐν Ἀδήναις· ἐκτὸς τοῦ Θρικοῦ, μάρχει καὶ Δραματικὸς Σύλλογος τὴν διδασκαλίαν σκοπῶν τῆς ἀπὸ σκηνῆς ἀπαγγελίας καὶ τὴν μέρφωσιν ἡθοποιῶν τοῦ θεάτρου: ἀλλ' ἐκτὸς τοῦ σκοποῦ τούτου οὐδὲν ἀλλο περὶ αὐτοῦ γνωρίζομεν· καὶ ἀμφιβάλλομεν ἂν δ' ὅργανισμὸς τοῦ Συλλόγου αὐτοῦ τυγχάνῃ τοιοῦτος ὥστε ἐν κοινωνίᾳ ἀμοιρούσηγ παντὸς στοιχείου τοῦ τεχνικῶς ἐννοούμενου θεατρικοῦ βίου νὰ δύναται ἡ ὑπαρξία του καὶ ἡ δρᾶσις του νὰ συμβάλῃ κατά τι εἰς τὴν δημιουργίαν τῶν στοιχείων αὐτῶν. Τίς δύναται νὰ ἀξιώσῃ ἑαυτὸν διδασκαλον ἡ ἑρμηνευτὴν ἐν τῷ τοιούτῳ Συλλόγῳ; καὶ ἀν φέρη, καὶ ἀ γινώσκομεν, τὸν χαρακτῆρα Σχολῆς οὗτος, ἐν τίνι πνεύματι εἶναι δυνατὸν νὰ διδαχθῇ ἡ δραματικὴ τέχνη ἐν αὐτῷ; τίνες αἱ παραδόσεις ἀφ' ὧν ἀπορρέουσι τὰ διδάγματα, οἱ κανόνες, οἱ τρόποι τῆς τέχνης αὐτῆς; Ἀπὸ τοῦ καλαισθητικοῦ χάρους ἐν φ., παρὰ τῇ νεωτέρᾳ Ἑλληνικῇ κοινωνίᾳ, ἀνακυκλῶνται πρὸς σύμπτην ἐλκόμενα τὰ μόρια τῆς ἀρχεγόνου θεατρικῆς ὕλης, ἀπὸ τοῦ χάρους τούτου φυσικὸν εἶναι νὰ προκύπτωσι προδρομικά τινα ἀδριστα ὄντα, δραματοποιοὶ η ἡθοποιοί· η ἐμφάνισις δμως σχολῆς τίνος οἰσασθήποτε δέον νὰ θεωρηθῇ ὡς παρὰ φύσιν καὶ βεβιασμένον δημιούργημα.

Ἀπολείπεται ἡ ἐλπίς: τὸ σχέδιον καθ' ὃ τὸ ἐγερθησόμενον Ἑθνικὸν Θέατρον θέλει προικισμῆς διὰ σχολῆς τελείως ὡργανωμένης πρὸς μέρφωσιν ἡθοποιῶν καὶ διὰ μονίμου θιάσου: καὶ καθ' ὅσον μὲν ἀφορᾷ τὴν σχολήν, ἐπαναλαμβάνομεν ὅτι καὶ ἀνωτέρω· ὅτι ἡ λέξις αὐτῇ οὐδεμίαν ἐπὶ τοῦ παρόντος δύναται νὰ ἔχῃ σημασίαν διὰ τὸ ἡμέτερον θέατρον· ὡς πρὸς τὸν μόνιμον δὲ θίασον, ὡς μέσον μορφώσεως ἡθοποιῶν, ἐπιφυλαττόμενα νὰ πραγματευθῶμεν ἀπωτέρω, ὡς καὶ περὶ παντὸς ὅτι ἀναφέρεται εἰς μέλλοντα μέτρα καὶ πράγματα.

V.

Δὲν θὰ μαρτηγορήσωμεν ἐπισκοποῦντες τὴν θεατρικὴν φιλολογίαν τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος. Ἀξία λόγου τυγχάνει ἡ παρατήρησις ὅτι ἐκ τῆς ἐν γένει φιλολογικῆς παραγωγῆς,

ἡ δραματικὴ παρ' ἡμῖν δύναται νὰ θεωρηθῇ ἡ πλουσιωτέρα· εἶναι ἀληθῆς ὅτι τὰ Ἑλληνικὰ ἔργα τὰ καταλαβόντα ἡδη θέσιν ἐν τοῖς προγράμμασι τῶν Ἑλληνικῶν θιάσων τοῖς ἐξ ὅθνεων μεταφράσεων κατὰ τὸ πλεῖστον ἀποτελουμένοις, ἀριθμοῦνται τὸ δὴ λεγόμενον ἐπὶ τῶν δακτύλων· ἀλλ' ὅτι εἰς τὴν δραματικὴν δημιουργίαν οἱ Ἑλληνες ποιηταὶ ἐπεδόθησαν μετὰ προτιμήσεως εἶναι ἀναμφισβήτητον. Δυσχερῶς τις ἡθελε· δύνηθη ν' ἀναμηνησθῇ τοὺς τίτλους μυθιστορημάτων ἡ διηγημάτων ἡ ἀλλων τοιούτων ποιητικῶν ἔργων ὅπωσοῦν γνωστῶν τῷ Ἑλληνικῷ κοινῷ καὶ προϊόντων Ἑλληνικῆς γραφίδος· τῶν δραμάτων δμως καὶ κωμῳδῶν μηκρὰ ἡ σειρὰ ἔξελίσσεται καὶ τούτων γνωστῶν οὐχὶ ἀπὸ τῆς σκηνῆς μόνον ἀλλ' ἐξ ἀναγνώσεως μᾶλιστα. Πῶς δ' ἐξηγεῖται τὸ φαινόμενον αὐτό, ἀφ' ἐνὸς μὲν τῆς σχετικῶς πλουσίας παραγωγῆς θεατρικῶν ἔργων ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ σπάνιας τούτων ἐν τῇ ἀπὸ σκηνῆς διδασκαλίᾳ καὶ ἡ ἐν γένει προτίμησις ἐπ' αὐτῆς τῶν ζένων δραματικῶν ἔργων; Ἡ ἀπόλυτος ὑπεροχὴ τῶν προτιμωμένων αὐτῶν ἔργων δὲν δύναται πάντοτε νὰ ληφθῇ ὡς ἐξήγησις τοῦ τοιούτου φαινομένου· ἀφεῖ ἡ ἀπλῆ ἐπισκόπησις τῶν συνηθέστερον λυμαίνομένων τὴν Ἑθνικὴν Σκηνὴν θεαμάτων μᾶλλον ἡ δραμάτων ἵν' ἀποκρουσμῇ εἰς τὰς πλείστας τῶν περιστάσεων ἡ ἐξήγησις αὐτῆς. ὑπάρχει μόλια ταῦτα ὁ λόγος τῆς προτιμήσεως συμπεριλαμβάνων καὶ αὐτὸς τὰ ἀσημότερα ἐκ τῶν ἀλλοεμνῶν δραματικῶν συρράμματων δι' ὧν οἱ Ἑλληνες ἡθοποιοὶ θεραπεύουσι τὴν ἀναπτυσσομένην καλαισθησίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ κοινοῦ· καὶ ὁ λόγος εἶναι ἡ ἐκ τῶν παρ' ἡμῖν νέων δραματικῶν ἔργων ἔλλειψις τῆς σκηνικῆς ἐκείνης τέχνης, τῆς δποίας οὐδὲ τὰ συρράματα ἐλεῖνα ἀμοιροῦσιν. Ἡ τέχνη αὐτῆς, ἢν δὲν ἡγνοίει ὁ Ζαμπέλιος, ἡ δποία καταφαίνεται εἰς τὰς κωμῳδίας τοῦ Βλάχου καὶ ὡς ἐξ ἐνστίκτου ρυθμίζει τὰ δράματα τοῦ Βασιλειάδου, ἡ τέχνη αὐτῆς δὲν ἀποκαλύπτεται εἰς τοὺς συγγραφεῖς ἡ μόνον ἐπὶ τῆς σκηνῆς ἀνευ αὐτῆς τὸ δρᾶμα, ὅπως τὰ πλεῖστα ἀν μὴ πάντα τὰ παρ' ἡμῖν θεατρικὰ ἔργα, ἀπομένει ἀπλοῦς ἡ ἐρρυθμος διάλογος διηρημένος εἰς σκηνὰς καὶ πράξεις· ἡ τέχνη αὐτῆς διδώσι τὴν θεατρικότητα, τὸ παραστάσιμον οὕτως εἰπεῖν εἰς τὸ δρᾶμα: τὴν ζωήν, τὴν κίνησων, τὴν δρᾶσων, κατὶ πλέον, τὴν θεατρικὴν δρᾶσιν καὶ μόνον ἐν τῷ θεάτρῳ οὐχὶ διδάσκεται, ἀλλ' ἀποκαλύπτεται ὡς ἡδη προείπομεν, εἰς τὰς προνομιούχους ἐκείνας φύσεις ὧν ἡ πνευματικὴ ἰδιοφυΐα τείνει πρὸς τὸ εἶδος αὐτὸς τῆς καλλιτεχνικῆς δημιουργίας. Ἄνευ θεάτρου, ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τῆς ὕλης αὐτοῦ ἐν γένει ὑποστάσεως, δραματικὰ ἔργα ἀξία τοῦ δινόματος αὐτοῦ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ παραχθῶσι. Καὶ ίδοι πῶς ὅλα αὐτὰ τὰ στοιχεῖα τὸ ἀποτελοῦντα ἐν συνόλῳ τὸ θέατρον, τυγχάνουσιν ἀλληλόνδετα καὶ ἀναπόσπαστα ἐν τῇ ἀναπτύξει αὐτῶν.

Τὴν τέχνην αὐτὴν τῆς θεατρικότητος μόνοι μεταξὺ τῶν πεπολιτισμένων ἔθνων κατέχουσι σήμερον οἱ Γάλλοι, παρὸ τοῖς δποίοις τὸ Ἑθνικὸν θεατρικὸν οἰκοδόμημα ἀπὸ τριῶν σχεδίων αἰώνων ἐνδελεχώς καὶ ἀδιακόπως ἔξαίρεται· ὑπερηφάνως καὶ μεγαλύνεται, ἐδραιούμενον διὰ τῆς συνεχείας τῶν παραδόσεων ἀφ' ἐνὸς καὶ διὰ τῶν καλαισθητικῶν μεταμορφώσεων ἀφ' ἑτέρου ἐν θαυμασίᾳ πλούτῳ καὶ λαμπρότητι τείνον πρὸς τὴν τελειότητα.

Οι Ἰταλοί, παρὰ τοῖς δποίοις τὸ Ἑθνικὸν θεατρον τυγχάνει ζήτημα, ἀπασχολοῦν καὶ αὐτὰς τὰς κυβερνητικὰς σφαίρας, ἐπὶ τοῦ παρόντος ζηταγκασμένοις ὅντες νὰ ὑφίστανται τὴν κυριαρχίαν τῶν Γαλλικῶν θεατρικῶν ἔργων ἐπὶ τῆς ζειτῶν σκηνῆς, ἀναγνωρίζουσι καὶ προκηρύττουσι τὴν ὑπεροχὴν

αὐτὴν τῶν Γάλλων ἐνῷ ἀνυπόμονοι καὶ δυσανασχετοῦντες ἐπὶ τῇ καταστάσει ὑποθάλπουσιν ἀφ' ἔτέρου τὴν ἐλπίδα ὅτι ἀπὸ ήμέρας εἰς ἄλλην θέλει ἀναφανῆ καὶ ὁ μέλλων νὰ δωρήσηται τῷ Ἰταλικῷ θεάτρῳ ἔργα ἐφάμιλλα τῶν Γαλλικῶν.

Ἐκτενεστέρα πριτικὴ ἔξετασις τῆς ἐν τῇ νεωτέρᾳ ἡμῶν φιλολογίᾳ μέχρι τοῦ νῦν θεατρικῆς παραγωγῆς ἥθελεν ἀπομακρύνει ἡμᾶς τοῦ ἀμέσου σκοποῦ τῆς μελέτης ταύτης. ἄλλως τε ὑπεδείξαμεν ἡδη ἔτι ἐκ τῆς πληθύσου τῶν μέχρι τοῦδε παραχθέντων δραματικῶν ἔργων ὀλίγιστα, καὶ ἐπὶ τῶν δακτύλων ἀριθμητὰ δύνανται νὰ καταλεχθῶσιν ὡς στοιχεῖα πρὸς δημιουργίαν τοῦ ὄργανισμοῦ αὐτοῦ τοῦ καλαισθητικοῦ, τοῦ ἐκδηλούμενου διὰ τοῦ Θεάτρου, καὶ ὁ οποῖος ἀμόρφωτος ἔτι καὶ ἀδιάγραπτος ἐν τῇ γενέσει του οὐδὲ οὔτω ἀξιοῦται νὰ κληθῇ ἐθνικός.

VI.

Ἴδού λοιπὸν ὅτι στερούμενα θεάτρων διὰ τοὺς νομάδας καὶ ἀσυντάκτους ἡθοποιοὺς τῶν λεγομένων Ἐθνικῶν Φιάσων, οἱ ὄποιοι ἀν δχι ἄλλο, ἄλλ' ἔλληνιστι φύεγγονται δὲν ἔχομεν θεάτρα δι' αὐτούς, διότι ἀν παρὰ τὰ ὑπαίθρια σκηνώματα, ἐν οἷς οἱ θαυμασταὶ τοῦ Κωστάκη συνωστίζονται πολυπληθέστεροι καὶ προθυμότεροι τῶν θεατῶν

τοῦ Πειραιοῦ, οἰκοδόμημά τι εὑρεπέστερον ἀνηγέρθη καὶ ἀξίου τοῦ ἐνόματος τοῦ θεάτρου, αὐτοὶ οἱ Ἑλληνες ἥθοποιοὶ οὐδὲ λαρυβάνονται ὑπ' ὅψιν, οὐδὲ φαντάζεται τις αὐτοὺς ἀξίους ν' ἀνέλθωσιν ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοιούτου θεάτρου ἦν ἡ καλαισθησία τῶν Ἀθηναίων προορίζει διὰ τὰ κωμείδιλλια τῶν Γάλλων ἡ τὰ μελοδράματα τῶν Ἰταλῶν, τὰ ὑπὸ θιάσων τρίτης ἡ τετάρτης τάξεως στρεβλούμενα καὶ παραμορφώμενα πρὸς χρῆσιν τῶν φιλομούσων παρ' ἡμῖν κοινῶν.

Στερούμενα ἡθοποιῶν ἀξίων τοῦ ὀνόματος τοῦ καλλιτέχνου, στερούμενα δ' ἀπολύτως καὶ ἐνὸς ἡθοποιοῦ Ἑλληνος καλλιτέχνου, δυναμένου νὰ συλλάβῃ τὴν ἰδέαν τοῦ ἐθνικοῦ θεάτρου καὶ ὑπὲρ αὐτῆς ν' ἀγωνισθῇ μετὰ προθέσεων σοβαρῶν καὶ κρίσεως ἀσφαλοῦς. Στερούμενα σχεδὸν δραματικῶν ἔργων καταλήλων πρὸς διδασκαλίαν· ἀλλ' οὐδὲ ἐμορφώμη κανέ παρ' ἡμῖν ἔτι ὁ ἡθικὸς καὶ αἰσθητικὸς ἔκεινος χῶρος, ὁ ἀήρ, τὸ περιέχον ἀφ' οὗ ὁ δραματοποιὸς θέλει ἀρισθῆται τοὺς τύπους, τὰς τάσεις τὰ αἰσθήματα, τὰς ἰδέας πρὸς θεατρικὴν ἐκδήλωσιν καὶ ἀναπαράστασιν.

Καὶ ἴδού ὅτι τὸ θεατρικὸν παρ' ἡμῖν ζήτημα μέχρι τῆς στιγμῆς ἀντιπρόσωπεύεται ἀπὸ στερήσεις καὶ ἀρνήσεις.

Ἀπομένει τὸ μέλλον, καὶ τοῦτο ἐνδιαφέρει ἡμᾶς.

(ἐπειτα τὸ Β'. μέρος.)

ΑΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΕΝ ΤΟΙΣ ΔΡΑΜΑΣΙ ΤΟΥ ΣΑΙΕΠΗΡΟΥ ΚΑΙ ΕΝ ΤΩ ΠΟΙΗΜΑΤΙ ΤΟΥ ΔΑΝΤΕ

νότο G. Chiarini.
(συνέχεια.)

"Οπως ἀποδείξωμεν τὴν δρμότητα τῆς γνώμης τοῦ Γερβίνου, ἀρκεῖ νὰ ἀναφέρωμεν ὀλίγας μόγον ἐκ τῶν γυναικῶν ἔκεινον: τὴν Πορκίαν (ἐν τῷ ἐμπόρῳ τῆς Βενετίας), γυναῖκα ἥτις συνενοῖ ἐν ἑαυτῇ τὰς ὑψηλοτέρας ἀρετὰς τοῦ πνεύματος καὶ τῆς καρδίας, γυναῖκα εὐγενῆ καὶ μεμορφωμένη, περιπαθῆ καὶ πνευματώδη, γυναῖκα ἔξοχον, ἥτις εἶνε πάντοτε κυρία ἑαυτῆς, χωρὶς ἡ ἔξοχότης καὶ αὐταρχία αὐτῆς νὰ ἐλαττώσῃ ποσῶς τὴν μετριοφροσύνην, τὴν χάριν, τὴν τρυφότητά της: τὴν Ἰμογένην, ἥτις εἶνε ἡ προσωποποίησις καὶ ἐνσάρκωσις τῆς συζυγικῆς ἀγάπης καὶ πίστεως. Ἐρμιόνην, τὴν ἀνδρείαν καὶ μεγαλοψυχίαν τῆς ἀδίκως ὑποπτευθείσης καὶ καταδικασθείσης γυναικός. Ἰσαβέλλαν, τὴν ἡρωϊκὴν ἀγνότητα, ἥτις ἔξερχεται θριαμβεύουσα νικήτρια ἐκ τῶν χαλεπωτέρων πειρασμῶν καὶ κινδύνων. Κορδηλίαν, τὴν ἀγίαν μάρτυρα τῆς εἰλικρινοῦς παιδικῆς στοργῆς καὶ ἀφοσιώσεως. Ιουλίαν, τὸν ἡρωϊσμὸν τοῦ νεανικοῦ ἔρωτός. Μιράνδαν, τὴν γνησίαν τῆς φύσεως θυγατέρα. τὴν καλλονήν, τὴν ἀφέλειαν, τὴν χάριν, ἀς δὲν ἴσχυσε νὰ μαράνῃ ἡ δηλητηριώδης πνοὴ διεφθαρμένης ποινωνίας. Ὁ δημιουργήσας τὸσοῦτον εὐγενεῖς καὶ ὑψηλοὺς χαρακτήρας γυναικῶν, ἔσχε βεβαίως περὶ τῆς γυναικὸς τὴν ἀρίστην ἰδέαν. Καὶ ἀν ὑπῆρξε πράγματι δυστυχῆς ἐν τῇ μετὰ τῆς συζύγου συμβιώσει (τοῦδε ὅπερ οὐδεὶς μέχρι τοῦδε ἀπέδειξε), καὶ ἀν ἔσχε πράγματι λόγοις νὰ παραπονεθῇ κατά τιναν γυναικῶν, αἱ πολλαὶ ἡ ὀλίγαι, μικραὶ ἡ μεγάλαι λύπαι καὶ θλίψεις. τοῦ ἰδιωτικοῦ αὐτοῦ βίου δὲν ἴσχυσαν δπως ἀμαυρώσωσιν ἐν τῇ μεγάλῃ φυχῇ τοῦ ποιητοῦ τὴν εὐγενῆ ἔκεινην εἰκόνα τῆς γυναικὸς ἐν γένει, ἢν εἴχε σχηματίση διὰ τῆς ἀταράχου καὶ γαληνιαίας θεωρίας τῶν ποικιλῶν αὐτῆς ὄψεων ἐν τῷ βίῳ τῆς ἀνθρώπητος. Ἄν δὲ οἱ Βύρων παρέστησε τὴν γυναικά ὡς πλάσμα αἰσθενεῖς καὶ κατώτερον τοῦ ἀνδρός, ὅπερ καταθέτει ὅλην

αὐτοῦ τὴν ἀφοσίωσιν εἰς τοὺς πόδας δεσποτικοῦ ἐραστοῦ, καὶ οὐδὲν ἄλλο ἀπαιτεῖ ἡ νὰ ἔναι δούλη αὐτοῦ, ἔτερος μέγας ποιητὴς Ἀγγλος, σύγχρονος καὶ φίλος τοῦ Βύρωνος, ὁ Shelley, ἀνύψωσε τὴν γυναικά ἐν τοῖς ποιήμασιν αὐτοῦ εἰς ὄψος ὅπερ, ὑπὸ διάφορον πνεῦμα ἔξεταζόμενον, δὲν εἶναι μικρότερον ἔκεινου, εἰς ὁ δ' Δάντε ἀνύψωσε τὴν Βεατρίκην. 'Ο Δάντε, ὡς τέκνον τοῦ μεσαῶνος, δὲν ἡδύνατο ν' ἀναβιβάσῃ εἰς μεγαλήτερον ὄψος τὴν Βεατρίκην ἄλλως πως ἡ παριστῶν δι' αὐτῆς τὴν ἐπιστήμην τοῦ Θείου· ὁ Shelley, τέκνον τῆς Ἐγκυλοπαιδείας καὶ τῆς ἐπαναστάσεως, παρέστησε τὴν γυναικά (πρως λέγει ὁ Dowden) „ὡς ὁραίαν καὶ ἐμπνευσμένην προφήτιδα μάρτυρα καὶ σωτειραν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. 'Ἐν τοῖς ποιήμασι τοῦ Shelley ἡ γυνὴ ἔχει μίαν ἀποστολήν, ὑψηλὴν καὶ ἰδεώδην· τὴν ἀποστολὴν τῆς ἀπελευθερώσεως καὶ χειραφετήσεως τοῦ ἀνθρωπίνου γένους διὰ τῆς θεωρίας τῆς καλλονῆς, τοῦ ἔρωτος καὶ τῆς ἀληθείας. 'Ἐπι τῇ ἐμφάνισει αὐτῆς συντρίβονται καὶ πίπτουσιν ἀλλάζονται τῶν τυράννων καὶ τὰ πνευματικὰ δεσμὰ τῶν ιερέων. 'Ἡ γυνὴ ἐπλάσμη δπως ἀγαπᾶται καὶ λατρεύται· ἀλλ' εἶναι μᾶλλον ἡ ἐνσάρκωσις καὶ προσωποποίησις τοῦ ἔρωτος καὶ τῆς ἀληθείας ἡ ὃν ἀνθρώπινον."

Οἱ τύποι τῶν γυναικῶν, ἀς ἔψαλεν ὁ Heine, εἶναι σχεδὸν πάντες, τῇ ἀληθείᾳ, κατωτέρας ἀκόμη τάξεως ἡ τῶν γυναικῶν τοῦ Βύρωνος· ἀλλ' ἔτερος μέγας Γερμανὸς ποιητής, μεγαλήτερος καὶ πρὸ πάντων ἀγνότερος καὶ συμπαθέστερος τοῦ Χάινε, ὁ Σχίλλερ, ἔψαλε τὴν Ἰωάνναν d' Arc, ἐδημιούργησε τὴν μορφὴν τῆς Θέκλας καὶ συνέγραψεν ἔτερον ποίημα, ἀρχόμενον ὡς ἔξιτος: „Τιμάτε τὰς γυναικας: αὐταὶ πλέκουσι δόδα οὐράνια εἰς τὸν τῆς γῆς βίον· σφίγγουσι τὸν εὐτυχῆ δεσμὸν τοῦ ἔρωτος, καὶ ὑπὸ τὸν αἰδήμονα πέπλον τῶν Χαρέτων τρέφουσι γρηγοροῦσαι δι' εὐσεβοῦς χειρὸς τὸ αἰώ-